

Pervi „Tovaršev“ list v novem letu prinesel bode pravila tega društva, in že sedaj vljudno vabimo vse g. g. sodelalce v slovenskih pokrajinah, da bi se prav obilo vdeleževali tega novega za nas toliko lepega društva. Plača se 1 gold. vpisnine in 1 gold. letnine. V društvo sprejema odbor, doneske pa blagajnik g. Zima, učitelj v II. mestni šoli v Ljubljani.

Vsi novi udje in tudi doneski časoma naznanjali bodo se v „Tovaršu“.

Odbor slov. učit. društva.

V Ljubljani, 10. dec. 1871.

Metelko

v

slovenskem slovstvu.

19. Iz vsega tega se vidi, da je slovenska „čerkarska pravda“ bila kaj več kot sloveča pravda od oslove sence! Tako je, kadar se peró pomaka v žolč in strast pravdarju narekuje besede. „Zhop ist ein milder Recensent und von extensivem Vergleichsgeschichtskreis“ — je poprej Kopitar pisal bil Šafaříku (vid. II, str. 27.); pa — sedaj?!

Kako pa se je vedel tedaj Metelko? — Podoben tihemu potoku je deloval res natihoma, učil slovenščino, pisaril že omenjene knjižice, pomagal v besedi in v djanji, delil mnogim dobrote, predstavljaj in skladal razne spise vsém, ki so jih želeli, duhovskim in deželskim vradnijam, kmetijski družbi, in morebiti je ravno po tej zaslovel, da je Vertnarska družba v Frauendorfu na Bavarskem (Die practische Gartenbau - Gesellschaft) „za domovinski in ljudski blagor vnetega pa učenega profesorja“ izvolila si za dopisovalnega uda in počestila s primerno okrašenim pismom l. 1831.

Med tem, ko se je na Štajarskem in Koroškem precej glasno že versila abecedna vojska, je pa Metelko domá na Kranjskem imel drugo bolj tiho, vendar dokaj sitno pravdo. Priljubil se mu je bil Hahnemann, začetnik homeopatičnega zdravljenja (roj. v Mišnji 1755, u. v Parizu 1843). Po njegovem nauku si je napravil bil zdravil ter delil jih ljudém, kar so delali tudi nekteri drugi, vzlasti duhovniki. Bile so pa grozne borbe prej že in tedaj med alopati in homeopati, in ker je bila po lastnem dvornem razglasu l. 1819 prepovedana homeopatija tudi v našem cesarstvu, so nekteri prijatelji zložili prošnjo do cesarja, naj se jim dovoli v Ljubljani zdravnik homeopat, kteremu hočejo na pet let zagotoviti plačo ter dajati mu po 800 gold. na leto; kar pošljejo mestni zdravniki hudo tožbo do

okrožnega glavarstva in po tem do škofijstva, češ, da je v mestu posebno homeopatsko društvo, njemu na čelu stolni kaplan Potočnik in slovenščine profesor Metelko, in lekarna, katero vlada stolni dekan Jerin, ter zahtevajo, da se gledé na raznotere postavbe homeopatija prizadetim gospodom ostro prepové, kar se je tudi storilo ustmeno in pismeno. Z ozirom na „Svete pesmi“ v Metelčici (vid. 12, str. 29), pa na to pravdo je spustil menda prvemu Prešern v Kr. Čbelici III. seršena:

Popred si pel, zdaj pa homeopatiš;
Popred si čas, zdaj pa življenje kratiš.

Natihoma se je boril Metelko tudi v pravdi čerkarski ali abecedni vojski na Kranjskem. Iz natisnjenih dotičnih spisov ni znati, da je on bil vojvoda; po besedilu in dokazovanji se marveč sklepati smé, da je bil pravi vojvoda v Karintiji in v Ilirskem listu J. Burger, naj gorečniši Metelkovec, tedaj duhovni vodnik v ljubljanski duhovščnici. To je sumil tudi Čop sam (cf. Slow. ABC-Krieg št. 13). Na nekem Ilirskem listu v ljubljanski knjigarni sem našel sicer k znamenju * — * pripisane imena: Metelko, Burger, Zalokar, Jerin. Da so tedaj posvetovávali se med seboj, o tem ni dvomiti; toraj sem pisal, da so v pravdi čerkarski Čopu odgovarjali Metelkovci. Verjetno je pa, da so le-ti uganili marsiktero, ki ni bila Metelkova, pa se je poslej vendar njemu oponašala. Mnogokrat se tudi sicer prigodi, da so učenci hujši mimo učitelja.

Kako bridko so se kresali že učenjaki, pa očitno; kaj še le dijaki sami in nasproti učitelju, ter prostaki med seboj, v družbah, na ulicah itd.! Slišal sem pripovedovati, da so celó otročaji po ulicah popévali: Metel = u = q a (Метел = у = а) je u m = r l a. To je bila toraj nje osoda. Prešern ji je zložil bil lastno nadgrobnico, da „vsi homeopati — ji niso mogli pomagati“ itd. Poklonil mu je vdan učenec pesmico v Metelčici lepo vtakano v svilo; dobil je pa tudi iz Maribora grobo pismo, v katerih se v gerdih spakah po nemško gerdo psuje! Marsiktero grenko je moral preslišati, ko so preslavljevali zmago nad Metelčico, in takrat že si je bil prisvojil Metelko slavnega klasika zlati nauk, ki ga je poslej vedno spolnoval:

Aequam memento rebus in arduis
Servare mentem, non secus in bonis.

Hor. Carm. II. 3.

Cebinova učilna pomočka.

Ako je sploh šolstvo v dvajsetih letih napredovalo, je posebno v izdelkih različnih učnih pripomočkov storilo velik korak, kar so kazale